

UCHWAŁA NR XIV/107/16
RADY MIEJSKIEJ W SZEPIETOWIE

z dnia 10 marca 2016 r.

w sprawie zatwierdzenia Planu Rozwoju Miejscowości Wyliny-Ruś.

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. 2015 r., poz. 1515, zm. poz. 1045 i 1890) uchwała się, co następuje:

§ 1. Zatwierdza się Plan Rozwoju Miejscowości Wyliny-Ruś, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Szepietowa.

§ 3. Traci moc uchwała Nr III/9/10 Rady Miejskiej w Szepietowie z dnia 29 grudnia 2010 r. w sprawie w sprawie zatwierdzenia Planu Odnowy Miejscowości Wyliny-Ruś, zmieniona uchwałą Nr V/18/11 Rady Miejskiej w Szepietowie z dnia 17 marca 2011 r. w sprawie zatwierdzenia zmiany w Planie Odnowy Miejscowości Wyliny-Ruś.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miejskiej

Sławomir Czarkowski

Załącznik do uchwały Nr XIV/107/16
Rady Miejskiej w Szepietowie
z dnia 10 marca 2016 r.

Plan rozwoju miejscowości Wyliny - Ruś

na lata 2016-2022

Szepietowo 2016

Spis Treści

I. Charakterystyka miejscowości, w której będzie realizowana operacja.

1. Położenie miejscowości, przynależność administracyjna, powierzchni i liczba ludności
2. Historia miejscowości
3. Struktura przestrzenna miejscowości

II. Inwentaryzacja zasobów służących rozwojowi miejscowości.

1. Zasoby przyrodnicze
2. Rolnictwo
3. Infrastruktura społeczna i techniczna

4. Środowisko kulturowe

III. Ocena mocnych i słabych stron miejscowości.

1. Przesłanki opracowania planu rozwoju miejscowości
2. Kierunki odnowy
3. Analiza SWOT

IV. Opis planowanych zadań inwestycyjnych i przedsięwzięć aktywizujących społeczność lokalną w okresie co najmniej 7 lat od dnia przyjęcia planu rozwoju miejscowości, w kolejności wynikającej z przyjętych priorytetów rozwoju miejscowości z podaniem szacunkowych kosztów realizacji.

V. Opis i charakterystyka obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokajania potrzeb mieszkańców, sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych, ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne.

VI. Wdrożenie i monitorowanie planu.

I. Charakterystyka miejscowości, w której będzie realizowana operacja.

1. Położenie miejscowości, przynależność administracyjna, powierzchnia i liczba ludności.

Kraj - Polska

Województwo - Podlaskie

Powiat - Wysokomazowiecki

Gmina - Szepietowo

Miejscowość – Wyliny - Ruś

Położenie miejscowości w Gminie Szepietowo pokazuje poniższa mapa:

Mapa z zaznaczonymi Wylinami-Ruś

2. Historia miejscowości.

Pierwsza wzmianka o Wylinach Rusi położonych w parafii wyszonkowskiej pojawia się w 1581r, kiedy to właścicielami dóbr ziemskich byli synowie Jana Mikołaja Bełdowskiego. Późniejszym właścicielem dóbr ziemskich pod nazwą- „Wyszonki Wyliny Ruś był Paweł Karol Hryniewicki, który w latach 1671-1691 był skarbnikiem ziemi bielskiej. Miał on w Wylinach 41 poddanych. Wojna północna w 1704r zmusiła okoliczną szlachtę do ukrywania swojego dobytku w Wylinowskich lasach. Od 1728r dobra Wyliny stały się dożywotnią posesją Józefa Ogonowskiego.

W drugiej połowie XVIII wieku dobra Wyliny (tak zwano ten majątek) znalazły się w ręku Józefa Kajetana Ossolińskiego (1758-1834), wielkiego możnowładcy Podlasia, dziedzica Rudki (koło Brańska).

Józef Kajetan Ossoliński herbu Topór – polski hrabia, kasztelan podlaski

Majątek Wyliny stanowił część ogromnych dóbr Ossolińskich, połączonych poprzez Mień z Rudką. Dobra Wyliny leżały w Królestwie Polskim, natomiast Rudka w Cesarstwie Rosyjskim (Mień był już po stronie cesarskiej). W 1830r Ossoliński spisał testament na mocy którego właścicielem tych dóbr został Wiktor hrabia Ossoliński. W tym czasie lasy wylinińskie ciągnące się 7km z północy na południe do rzeki Mianki będącej granicą Królestwa Kongresowego z gubernią grodzieńską, a niegdyś Księstwa Warszawskiego z okręgiem białostockim należały do dóbr rudzkich

W 1832 r. walki powstańcze dotarły również do Wyliny. Oddział partyzancki, którym dowodził Jan Kaliski stacjonował w tutejszych lasach. W poszukiwaniu żywności został rozdzielony. Część wyszła do wsi, a 10 pozostało na odkrytej części lasu. Oddział kozacki patrolujący tę okolicę spotkał się z oczekującymi. Nawiązała się walka. Zginęło 6 Kozaków i jeden Polak. Oddział Kozacki wycofując się z pola walki zostawił ciała poległych, które po

pewnym czasie rozdziobały czarne kruki. Od tego właśnie wydarzenia powstała nazwa – „Krucza Góra”. Historia ta była przekazywana z ust do ust zarówno na dworze hrabiego Ossolińskiego, jak również przez okolicznych mieszkańców, tak też jest do dnia dzisiejszego.

„Krucza Góra” widok obecny

Hrabia Wiktor Ossoliński zmarł w 1860 roku bezdzietnie, a jego ogromny majątek- 120 ha użytków rolnych i 2000 ha lasu uległy rozproszeniu. Dobra Wylin trafiły w ręce magnackiego rodu Zamoyskich, aż do końca I wojny światowej.

Okolice szlachecka Wyszonki na mapie Królestwa Polskiego z 1839 r.

Następnie został sprzedany znanej rodzinie Skarzyńskich z Łomży. W okresie międzywojennym tutejsze folwarki objął Tadeusz Skarzyński oraz jego brat Mieczysław.

Tadeusz Skarzyński

Dwór w Wylinach należący do rodziny Skarzyńskich

W okresie międzywojennym folwark dworski liczył 5 domów z 130 mieszkańcami. W trakcie jego urzędowania istniał tartak i wybudowano nowoczesną krochmalnię, w której zatrudniono 40 robotników. Do dnia dzisiejszego zachowały się ówczesne czworaki, obecnie stanowiące mieszkania pracowników nadleśnictwa.

W dniu 2 stycznia 1919 r. w lesie koło wsi Wyliny Ruś zginął w niewyjaśnionych okolicznościach jeden ze współorganizatorów Socjaldemokracji Królestwa Polskiego i Litwy Bronisław Wesołowski. Czołowy polski komunista tego okresu zginął podczas eskorty do Rosji delegacji Rosyjskiego Czerwonego Krzyża, której był uczestnikiem. Przybyła w grudniu 1918 r. z Rosji delegacja została posądzona o działalność wywrotową i wydalona z Polski.

Kamień upamiętniający miejsce, w którym zginął B. Wesołowski wykonany w okresie po II wojnie światowej.

Pozostałością po I wojnie światowej są również niemieckie groby na obrzeżach wsi. Po zakończeniu wojny mogiły te były otoczone kolczastym drutem i usypanym wałem. W chwili obecnej ogrodzenia nie istnieje, ale mogiły nadal są bardzo dobrze widoczne.

Dramat II wojny światowej nie ominął również Wylin Rusi:

- W 1939 r. bez wyraźnego związku z działaniami wojennymi Wehrmacht spacyfikował i spalił we wrześniu trzydzieści wsi. Do najbardziej brutalnych aktów przemocy doszło właśnie w Wylinach Rusi. 12 września 1939 r. dokonano pacyfikacji wsi. W Wylinach było wówczas 52 gospodarstwa i około 290 mieszkańców. Niemieccy żołnierze rozstrzelali 4 jeńców ukrywających się we wsi i zorganizowano obławę na ludność cywilną. Zatrzymano 17 osób, spalono 32 domy mieszkalne i 82 budynki gospodarcze. Zrabowano i podpalono: 36 koni, 30 krów, 179 sztuk trzody chlewnej. Pacyfikacji dokonały pododdziały II dywizji zmotoryzowanej generała Badera.

Generał Paul Bader

- 13 września 1939 r. zamordowano polskich żołnierzy. Do dnia dzisiejszego zachowały się dwie mogiły: Tadeusza Czaplęgo i Józefa Teradejny.

- Od 17 września 1939 r. rozpoczęła się we wsi okupacja sowiecka. Za tych czasów wszystkie pola rolne kazano zrabować, a pozostałości po nich zniszczyć. Zasiwy zniszczono za pomocą wyrówniarki aby mogło powstać lotnisko. Część ludności została wywieziona na Sybir, pozostali byli zmuszani do utrzymywania lotniska w czystości, aż do 1941 r. do przyjscia wojsk niemieckich.
- W czasie trwania okupacji niemieckiej wieś rozwinęła się pod względem rolniczym. Srodzy i surowi niemieccy żołnierze dbali jednak o ludzi pracujących dla nich na roli. Wkrótce polskie oddziały partyzanckie dokonały napadu na niemieckiego zarządcę, który w okrutny sposób znęcał się nad osadnikami. Ukarano go karą chłosty. Terror niemiecki nie przeszkodził w utrzymaniu poczucia godności i przynależności do kraju. Na terenach gminy Szepietowo prowadzono tajne nauczanie. W Wylinach Rusi kształcenie prowadził nauczyciel Bonik, a także nauczyciel o pseudonimie „Janusz”.
- Na terenach Wylin w roku 1941 działała rosyjska partyzantka składająca się z 18 żołnierzy. Zostali oni zlikwidowani przez polską partyzantkę na czele której stał Huzar.

W wylinijskim lesie do dnia dzisiejszego można znaleźć okopy i magazyny ze znajdującą się tam wykorzystywaną w czasie wojny amunicją - pozostałością po froncie. Mimo wartości historycznej, miejsca te stanowią duże zagrożenie dla miejscowej ludności. W 1948 r. i osiem lat później - w 1956 r. zginęło pięciu młodych chłopców przeszukujących te tereny.

Po zakończeniu działań wojennych jesienią 1944 r. został spalony pałac, pola wylińskie zostały rozparcelowane, a lasy zrabowane przez pogorzalców i innych ludzi z sąsiednich wsi. Z chwilą przyścia pierwszych oddziałów Armii Czerwonej i Wojsk Polskich po prawie pięcioletniej okupacji niemieckiej postanowiono zorganizować nową szkołę. Dotychczasowy budynek uległ całkowitemu zniszczeniu na skutek pożaru wsi spowodowanego przez ustępujące oddziały armii niemieckiej. Spłonęła szkoła wraz z całym wyposażeniem. W 1945 roku zorganizowano cztery oddziały szkoły tzw. powszechnej, a na jej kierownika wybrano pana Miętko.

Pierwsi uczniowie szkoły powszechnej .

Pierwsi uczniowie przed budynkiem szkoły powszechnej.

W latach 1947-48 przeprowadzono reformę rolną w wyniku, której pracownicy dworu otrzymali po 5 h ziemi należącej do dziedzica Skarzyńskiego i ½ h łąki.

W roku 1949 rozpoczęto budowę spółdzielni produkcyjnej. **Wybudowano 16 jednakowych domów, według wspaniałych planów budowy komunizmu. Na rodzinę każdego kolchoźnika przypadało 64 m kw. mieszkania i 49 arów działki. Oczywiście żadnego nie wykończono, materiału zabrakło.** W latach 50-tych rozpoczęła się działalność spółdzielni produkcyjnej. Przewodniczącym został pan Józef Puławski. W zarządzie zasiadali: Józef Szymoniak i Aleksander Litewiak (księgowy). Większość pracowników spółdzielni produkcyjnej wcześniej pracowała u dziedzica Skarzyńskiego. Lasy do niego należące przejęło państwo. Działalność kolchozu trwała tylko kilka lat. Po jego upadku mieszkańcy przejęli mieszkania i ziemie w ręce prywatne.

Budynki spółdzielni produkcyjnej.

W tej wspaniałej kolchozowej oborze miały mieszkać kolchozowe zwierzaki. Oborę wykorzystywano na magazyn nawozów sztucznych.

Jeden z kolchozowych domków,
Wykorzystywany obecnie
jako letnia rezydencja.

W grudniu 1950 r. do akcji w rejonie lasów należących do Wylin Rusi weszły oddziały II i X Pułku KBW (*Korpus Bezpieczeństwa Wewnętrznego – specjalna formacja wojskowa wchodząca w skład Sił Zbrojnych PRL, powołana do likwidacji reakcyjnego i antypolskiego podziemia zbrojnego, występującego przeciwko ludowemu państwu w latach walki o utrwalenie władzy ludowej*).

Kapitan Kazimierz Kamiński „Huzar” przejął dowództwo nad pozostałymi jeszcze na wolności żołnierzami VI Brygady Wileńskiej. Zorganizował ich, tworząc nowy oddział składający się początkowo z czterech, a następnie trzech patroli.

Kadry oddziału "Huzara"

Na początku lat 50-tych wciąż widoczny był brak wymiernych efektów dotychczasowych operacji przeciwko patrolom Kazimierza Kamieńskiego. Skłoniło dowództwo KBW i MBP do zorganizowania nowej operacji o kryptonimie "Narew", w skład której weszło 7 batalionów KBW. Tylko w ciągu listopada 1951 r. przeprowadziły one 6 wielkich, zmasowanych operacji przeciw oddziałowi "Huzara".

30 maja 1951 r w miejscowości Żochy Nowe okrążony został patrol Eugeniusza Tymińskiego "Rysia".

E. Tymiński „Ryś”

Patrol został całkowicie rozbity. W nierównej walce polegli plut. E. Tymiński – „Ryś”, T. Porowski „Boberek”, K. Radziszewski - „Marynarz” i A. Żochowski – „Mars”. Przez pierścień okrążenia udało się przebić tylko rannemu sierż. Stanisławowi Gontarczukowi – „Rekinowi”. Nie był to jednak koniec pościgu i walki. Do akcji wkroczyła bowiem następna kompania KBW pod dowództwem por. Cygana, która wykorzystując psy, tropiła dalej uciekającego partyzanta. Zwiadowcy KBW zauważyli go w końcu w lesie pod folwarkiem w Wylinach-Rusi. Doszło wówczas do kolejnego starcia, w efekcie którego zginął żołnierz KBW nazwiskiem Kruk. Sierż. "Rekin" zdołał ujsć i tym razem, lecz wkrótce został ponownie osaczony w ogrodach pobliskiego majątku. W trakcie strzelaniny, jaka się wówczas wywiązała, Stanisław Gontarczuk "Rekin" został śmiertelnie ranny.

- W 1957 r. nastąpiła elektryfikacja wsi.
- W sierpniu 1960 r. przestała istnieć założona przez Tadeusza Skarzyńskiego krochmalnia. Została rozrabowana najpierw przez Niemców, a później przez Polaków.

Obecnie wieś dzieli się na część starą, istniejąca od początku i nową, tzw. budową (kołchoz) powstałą po II wojnie światowej.

Do dnia dzisiejszego zachowały się następujące obiekty zabytkowe:

- spichlerz drewniany z roku 1865 – przeniesiony i przebudowany
- pozostałości zespołu dworskiego z początku XX w.

- czworak murowany z początku XX w.

- powozownia murowana, początek XX w.
- aleja świerkowa z I połowy XX w.
- zagroda:
- dom drewniany
- chlew drewniany
- dwie mogiły żołnierskie z krzyżami betonowymi z września 1939 r.

- kapliczka murowana Matki Boskiej Częstochowskiej z roku 1932

3. Struktura przestrzenna miejscowości.

Miejscowość jest usytuowana przy drodze krajowej Nr 66, która kiedyś oznakowana była jako droga do Białowieży. Obecnie jest oznakowana jako droga do Bielska Podlaskiego, na trasie łączącej Zambrów z granicą z Białorusią w Połowcach. W zabudowie dominują budynki charakterystyczne dla indywidualnych gospodarstw rolnych. Wieś dzieli się na starszą część oraz nowszą, wybudowaną po II wojnie światowej, zwaną potocznie Budowa (miał to być kołchoz). W części starszej obserwuje się narastające zjawisko renowacji i remontów starych domków, chałup wiejskich przez ludność pochodzącą z miasta.

Powierzchnia miejscowości (obrębu geodezyjnego Wyliny Ruś) wynosi 16,4 km². Według danych na dzień 01.01.2016 r. miejscowość liczyła 214 mieszkańców i jest piątą pod względem liczby ludności miejscowością w gminie Szepietowo.

W Wylinach Rusi znajdują się:

- Środowiskowy Dom Samopomocy w budynku po szkole podstawowej

- Remiza ochotniczej straży pożarnej wraz ze sklepem spożywczo-przemysłowym

- Nadleśnictwo w Rudce, Leśniczówka w Wylinach - Rusi

II. Inwentaryzacja zasobów służących odnowie miejscowości.

1. Zasoby przyrodnicze

Teren sołectwa Wyliny-Ruś posiada bardzo bogate jak na warunki gminy Szepietowo zasoby przyrodnicze. W ograniczeniu sołectwa znajduje się jeden z największych kompleksów leśnych w regionie. Przez tereny należące do ograniczenia sołectwa przepływa rzeka Mianka, która wraz z otaczającymi terenami tworzy ciekawy kompleks przyrodniczo-turystyczny.

Granica Gminy Szepietowo – rz. Mianka, Wyliny Ruś

Kompleks leśny w Wylinach - Rusi

Flora i fauna

Kompleks leśny w sąsiedztwie miejscowości Wyliny Ruś jest w większości administrowany przez Nadleśnictwo Rudka (leśnictwo Wyliny-1130,49 ha) w połączeniu z lasami prywatnymi z terenu gminy Szepietowo (138,61 ha) oraz sąsiadującej gminy Klukowo(220,64 ha) posiada łączną powierzchnię leśną ok. 1500 ha. Głównym gatunkiem lasotwórczym jest sosna a w następnej kolejności dąb, olsza i świerk. Przeważającym siedliskiem na tym terenie jest bór mieszany świeży oraz las mieszany świeży ponadto występują drzewostany na siedliskach grądowych a także w obniżeniach terenu siedliska olsowe i lęgowe.

W nadleśnictwie przeważają drzewostany cztero- i więcej gatunkowe (37,7%). Niewiele mniejszą powierzchnię zajmują drzewostany trzygatunkowe (29,6%) i dwugatunkowe (23,7)%. Najmniej liczniejszą grupę stanowią drzewostany jednogatunkowe (9%). Wszystkie drzewostany charakteryzują dobrymi proporcjami liczby gatunków drzew. Każda z wyróżnionych kategorii (jedno-, dwu, trzy- i więcej gatunkowych) zajmuje mniej więcej tą samą powierzchnię w każdej grupie wiekowej, co świadczy o trwałym różnicowaniu się składów gatunkowych drzewostanów w trakcie prowadzonych cięć rębnych.

Oto opis niektórych siedlisk leśnych występujących na tym terenie:

Grąd miodownikowy *Melitti-Carpinetum*

W drzewostanie dominuje dąb szypułkowy z dość znaczną domieszką sosny, rzadziej graba i lipy. W warstwie krzewów występuje licznie leszczyna z domieszką wiciokrzewu *Lonicera xylosteum*, trzmieliny brodawkowej *Evonymus verrucosa*, kruszyny *Frangula alnus*, rzadziej kaliny *Viburnum opulus*, jarzębiny i jałowca. W warstwie ziół obok pospolitych gatunków, jak zawilec gajowy *Anemone nemorosa*, przylaszczka pospolita *Hepatica nobilis*, trzcinnik leśny *Calamagrostis arundinacea*, borówka czarna *Vaccinium myrtillus*, groszek wiosenny *Lathyrus vernus*, konwalia majowa *Convallaria maialis*, występują ciepłolubne: miodownik melisowaty *Melittis melissophyllum*, czyścica storzyszek *Calamintha Vulgaris*, kokoryczka wonna *Polygnum odoratum*, dzwonek brzoskwini listny *Campanula persicifolia* i kilka innych. Spotyka się tu też rośliny podlegające ochronie gatunkowej: lilia złoto głów *Lilium martagon*, naparstnicę zwyczajną *Digitalis grandiflora* i wawrzynek wilczyko *Daphne mezereum*.

Grąd Tilio - Carpinetum

Drzewostan złożony z dębu z domieszką graba, sosny rzadziej lipy. W runie głównymi składnikami są: wiosną-zawilec gajowy, latem-gwiezdnic wielkokwiatowa *Stellaria holostea* i gajowiec żółty *Galeobdolon Lutaum*. Miejscami występuje turzyca orzęsiona *Carex Pilosa*.

Łęg olszowy Circaeo-alnetum

Drzewostan złożony głównie z olszy. Warstwę krzewów tworzą głównie czermcha *Padus avium* i porzeczki :czarna *Ribes nigrum* i czerwona *R. Schlechtendalii*. W bujnie rozwiniętej warstwie runa głównymi gatunkami są pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica*, niecierpek pospolity *Impatiens nolit-angere*, ostrożeń warzywny *Cirsium oleraceum*, podagrycznik pospolity *Aegopodium pdegraria*, kuklik zwisły *Geum riale*, kostrzew olbrzymia *Festuca gigantea*, śledzienica skrętolistna *Chrysosplenium alternifolium* i inne.

Ols Carici elongatae-Alnetum

Drzewostan złożony z olszy z niewielką domieszką brzozy. W runie występują turzyce-błotna *Carex acutiformis*, długowłosa *C. elongata*, wietlica samicza *Athyrium flix-femina*, przytulia błotna *Galium Palustre*, knieć błotna(kaczeniec) *Caltha palustris*, kosaciec żółty *Iris pseudoacorus*, niezapominajka błotna *Myosotis palustris* i inne.

Bór mieszany Pino-Quercetum

Drzewostan złożony z dębu szypułkowego i sosny z dość ubogim runem, w którym głównymi gatunkami są borówka czarna, trzcinnik leśny, konwalijka dwulistna *Majanthemum bifolium*, konwalia majowa i inne. Spotyka się tu również gatunki podlegające ochronie: podkolan biały *Plantanthera biforia* i pomocnik baldaszkowaty *Chimaphila umbelata*.

Spośród zwierząt występują w otaczających lasach sarny, dziki, wiewiórki, zajęce oraz szereg drobnych ssaków. Okresowo pojawiają się też jelenie i łosie. Dość bogata jest również ornitofauna(np. bocian czarny).

Lasy HCVF (z ang.: *High Conservation Values Forests* - lasy o szczególnych wartościach przyrodniczych) wyznaczone są w oparciu o kryteria certyfikacji *FSC*:

- lasy wodochronne

Lasy wodochronne w głównej mierze mają za zadanie utrzymanie i zwiększanie zdolności retencyjnej gleb leśnych, oczyszczanie wody, zasilanie zbiorników wód podziemnych, ochronę cieków i zbiorników wód powierzchniowych przed

zanieczyszczaniem i zamulaniem oraz pełnienie funkcji regulatora powierzchniowego i glebowego spływu wody. Są też regulatorem wilgotności gleb terenów przyległych i położonych w niższej części zlewni oraz wilgotności powietrza i użytecznego obiegu wody w przyrodzie.

- łągi olszowe, olszowo-jesionowe, jesionowe
- grąd subkontynentalny
- ostoja bociana czarnego
- ostoja bobra europejskiego
- mogiły żołnierskie z okresu II Wojny Światowej

Ponadto w ramach programu Natura 2000 na terenie lasów leśnictwa Wyliny wyodrębniono siedliska oraz gatunki zwierząt objęte ochroną Natura 2000.

Siedliska przyrodnicze Natura 2000:

- łągi olszowe, olszowo-jesionowe i jesionowe
- grąd subkontynentalny
- łąka świeża

Gatunki zwierząt:

- bóbr europejski (*Castor fiber*)

Środowisko

Środowiskiem bobra są zarówno jego nory i żeremia, jak i tworzone przez niego stawy i rozlewiska, a wreszcie zbiorniki i ciek wodne wraz z ich strefą przybrzeżną. Podobnie jak wiele gryzoni, bobry budują skomplikowane gniazda i nory oraz magazynują pokarm na użytek zimowy. Zdolność ścinania drzew przez bobry jest wyjątkowa w świecie zwierząt. Pozwala im ona na budowanie z drewna i błota domków otoczonych otwartą wodą oraz na

wznoszenie wodoszczelnych tam nawet na wartko płynących strumieniach. Sprawia to, że bóbr jest ważnym regulatorem ekosystemów wodnych i lądowych. Jego wpływ sięga znacznie dalej, niż wyznaczają to jego wymagania, co do zajmowanej przestrzeni i pobieranego pokarmu. Bobry występują powszechnie na dużych rzekach, zalewach i dużych jeziorach o względnie stałym poziomie wody, na strumieniach, dopływach i małych ciekach o przepływie pozwalającym na spiętrzanie wody. Na strumieniach górskich o znacznym spadku i kamienistym lub skalnym dnie destrukcyjny wpływ wód powodziowych powoduje, że zagęszczenie bobrów jest niskie. Bobry preferują nizinny krajobraz żyznych dolin o obfitym pokarmie zimowym. W takich środowiskach osiągają optymalne zagęszczenia populacji. Dobrze prosperują na niewielkich bagienkach, torfowiskach i w obniżeniach terenowych, gdy dostępna jest osika i wierzby. Jeśli nie są niepokojone, mogą bytować w pobliżu ludzi. Poza wilkiem i rysiem dorosłe bobry nie mają wrogów naturalnych wśród rodzimych drapieżników. Drobne drapieżniki zabijają tylko małe bobrzyki pozbawione opieki dorosłych. Problem mogą stanowić wałęsające się psy, ponadto lis, wydra, kuny lub jenoty, a spośród ptaków drapieżnych - rybołów i puchacz.

Status ekologiczny

Obecnie gatunek rozpowszechniony na terenie niemal całego kraju, w niektórych rejonach kraju populacja wskazuje objawy przegęszczenia.

Potencjalne zagrożenia

Polska populacja bobrów nie jest zagrożona w swym istnieniu. Pewne zagrożenie stanowi kłusownictwo występujące w Polsce i w innych krajach. Ponadto ludzie zabijają bobry wyrządzające szkody, podpalają ich żeremia i rozbierają tamy. Bobry padają ofiarami wypadków. Są rozjeżdżane na szosach i torach kolejowych. Wysoki stan wody może także powodować upadki bobrów. Straty zimowe wynikają głównie z uwięzienia pod lodem. Sporadycznie zdarza się zabicie bobra przez padające, ścięte drzewo. W warunkach dużego zagęszczenia populacji upadki mogą być rezultatem walk o terytorium. Przyczynami ograniczania liczebności bobrów są ponadto: wyrąb lasów i ubożenie bazy pokarmowej bobrów, osuszanie bagien, rabunkowa gospodarka wodna i inne formy antropogenicznej degradacji stanowisk bobrowych, intensyfikacja gospodarki rolnej i rybackiej, a także nasilenie turystyki wodnej, a w konsekwencji płoszenie i nękanie bobrów. Zdarzają się również przypadki chwytania bobrów w sieci rybackie.

- bocian czarny (*Ciconia nigra*)

Zagrożenia

Pod warunkiem utrzymania i konsekwentnego egzekwowania ochrony strefowej oraz należytego uwodnienia siedlisk lęgowych gatunek nie jest w Polsce zagrożony.

Według prowadzonego na terenie leśnictwa wykazu chronionych i rzadkich roślin, stwierdzono występowanie tutaj takich roślin jak:

- Barwinek pospolity - *Vinca Minor*,
- Pierwiosnek lekarski - *Primula Eris*,
- Bluszcz pospolity - *Hedera Helix*,
- Turówka leśna - *Hierohloe Australis*,
- Lilia złotogłów - *Lilium Martagon*,

- Widłak jałowcowaty - *Lycopodium Annotinum*,

- Widłak spłaszczony - *Lycopodium Complanatum*,

- Pomocnik baldaszkowaty - *Chimaphilla Umbellata*

2. Rolnictwo.

Rejon wsi Wyliny Ruś otaczają dobre, żyzne gleby stąd główną działalnością mieszkańców miejscowości jest rolnictwo, charakteryzujące się wysokim poziomem produkcji rolnej. Mieszkańcy od dawna znani są z pracowitości, przywiązania do ziemi, dobrych rezultatów osiągniętych w działalności rolniczej. Obecnie cała Gmina Szepietowo, w tym rejon wsi Wyliny- Ruś jest dużym dostawcą mleka do największej w Polsce Spółdzielni Mleczarskiej „Mlekovita” w Wysokiem Mazowieckiem. Bliskość tego przedsiębiorstwa stanowi ważny czynnik dla rozwoju rolnictwa na tym obszarze, gdyż rozwiązuje problem zbytu surowców wytworzonych przez rolników. Dobra organizacja skupu mleka sprawia, że wiele gospodarstw zaczyna specjalizować się w hodowli bydła mlecznego. Trend ten dotyczy także miejscowości Wyliny - Ruś, która jest jednym z ważniejszych miejsc tego typu hodowli na terenie gminy.

3. Infrastruktura techniczna i społeczna.

W miejscowości znajdują się instytucje zapewniające mieszkańcom szereg niezbędnych usług. Są to:

- Środowiskowy Dom Samopomocy (rozpocznie działalność w 2016 r.),
- jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej,
- przystanek autobusowy,
- sklep spożywczy.

Wszystkie gospodarstwa domowe posiadają podłączenie do sieci wodociągowej oraz elektrycznej. Odbiór ścieków sanitarnych oparty jest o przydomowe zbiorniki (tzw. szamba). Gospodarstwa domowe objęte są zorganizowanym systemem segregacji i wywózki odpadów stałych.

W miejscowości znajduje się przystanek PKS. Ponadto, jak już wcześniej wspomniano, miejscowość jest położona przy drodze krajowej nr 66. Dobre połączenie komunikacyjne sprawia, że mieszkańcy miejscowości Wyliny- Ruś mają łatwy dojazd do oddalonego o ok.10 km Szepietowa, będącego ośrodkiem administracyjnym Gminy, gdzie znajduje się szereg instytucji obsługujących mieszkańców (urząd gminy, poczta, Gminny Ośrodek Kultury, bank, apteka, ośrodek zdrowia itp.).

4. Środowisko kulturowe.

Ośrodkiem życia kulturowego we wsi przez długi czas była miejscowa Szkoła Podstawowa, której budowę rozpoczęto jeszcze przed II wojną światową – w 1938 r., z inicjatywy mieszkańców wsi i przy wydatnej pomocy ówczesnego właściciela folwarku Tadeusza Skarzyńskiego, który to ofiarował plac, cegłę i drewno na budowę całego budynku. W związku z niekorzystnymi zmianami demograficznymi i systematycznie zmniejszającą się liczbą uczniów szkoła zakończyła działalność z końcem roku szkolnego 2014/2015. Część budynku została zaadoptowana na cele prowadzenia Środowiskowego Domu Samopomocy, natomiast część jest zamieszkiwana przez osoby wynajmujące.

W związku z likwidacją szkoły najważniejszym miejscem dla rozwoju życia kulturalnego wsi jest obecnie remiza lokalnej jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, która stanowi naturalny punkt integracji lokalnej społeczności.

III. Odnowa miejscowości – ocena mocnych i słabych stron miejscowości.

1. Przesłanki opracowania planu rozwoju miejscowości.

Realizacja zadań w ramach Planu Rozwoju Miejscowości Wyliny Ruś przyczyni się do polepszenia wizerunku miejscowości, podniesienia poziomu życia lokalnej społeczności, rozwoju społeczno-kulturowego oraz pobudzenia aktywności sportowo-rekreacyjnej. Ma służyć głównie poprawie stanu technicznego lokalnej infrastruktury (w szczególności drogowej), integracji społeczności lokalnej i wzrostowi lokalnego patriotyzmu, rozwojowi organizacji społecznych, jak i zmniejszeniu problemów w sferze patologii społecznych.

2. Kierunki odnowy.

Kierunki odnowy i rozwoju miejscowości są związane z rolnictwem i otoczeniem rolnictwa. Istotnym elementem powinno stać się wzmocnienie ekonomiczne podmiotów rolnych jak i pozarolniczych. Polepszanie kondycji sektora rolnego powiązane powinno być z systemem dopłat bezpośrednich dla rolników pochodzących z funduszy Unii Europejskiej.

Poza rolnictwem główny nacisk w kierunkowaniu rozwoju zostanie położony na działania mające na celu rozwój społeczno – kulturalny miejscowości, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży. Należy skupić się na poprawie jakości życia mieszkańców,

uwypukleniu walorów krajobrazowych i historycznych miejscowości i okolic. Za istotny kierunek rozwoju należy też uznać działania związane z poprawą lokalnej infrastruktury.

Niewątpliwie jednym z podstawowych czynników rozwoju każdej miejscowości jest dobry stan sieci komunikacyjnej. W przypadku Wylin – Rusi całość działań w tym zakresie należy skierować na rzecz poprawy stanu dróg, zapewniających mieszkańcom dogodne warunki komunikacyjne. Szczególnie istotną kwestią jest polepszenie stanu technicznego drogi gminnej prowadzącej z Wylin – Rusi w kierunku drogi krajowej nr 66. Droga ta ma bardzo duże znaczenie dla jakości życia mieszkańców. Znajduje się przy niej obiekt użyteczności publicznej – przydrożna kapliczka (krzyż), który ma dla lokalnej społeczności duże znaczenie religijno – sentymentalne. W obszarze oddziaływania planowanej inwestycji drogowej znajduje się również linia sieci telekomunikacyjnej, wybudowanej w połowie lat 90-tych przez spółkę Szeptel (później MNI).

W związku z powyższym zasadnym będzie fakt ukierunkowania planu rozwoju miejscowości pod kątem poprawy stanu infrastruktury technicznej (dróg) celem polepszenia stanu technicznego systemu komunikacyjnego miejscowości oraz urządzenia terenu rekreacyjnego.

3. Analiza SWOT.

Mocne strony	Słabe strony
Korzystne położenie pod względem komunikacyjnym	Migracja młodych ludzi do miast i za granicę.
Wysoka estetyka terenu, las, otoczenie szkoły, ogródki przydomowe	Brak miejsc parkingowych, Brak placów zabaw dla dzieci
Możliwość rozwoju agroturystyki	Brak miejsc nadających się do kąpieli
Możliwość działalności prozdrowotnej, sportowej	Brak obiektów sportowych z przeznaczeniem na krzewienie kultury fizycznej i rozwijanie zainteresowań sportowych i rekreacyjnych
Rozbudowany budynek OSP	
Aktywna postawa mieszkańców	Nie wykorzystany potencjał w zakresie zagospodarowania terenu pod względem turystycznym
Silne poczucie lokalnej tożsamości	Bezrobocie (również w rolnictwie)
Żyzne gleby i wysoka jakość produkcji rolnej	Brak bazy sportowo-rekreacyjnej, świetlicy

Zorganizowany system gospodarki odpadami	Część zabudowań posiada pokrycia dachowe eternitem (azbest)
Dobry stan środowiska naturalnego	Zły stan techniczny sieci dróg
Dobrze rozwinięta sieć energetyczna, telefoniczna, wodociągowa	
Szanse	Zagrożenia
Dostęp do środków z funduszy strukturalnych	Zagrożenia dla środowiska naturalnego (zagospodarowanie organicznych produktów powstających przy hodowli trzody)
Promowanie miejscowości jako malowniczo położonej w obrębie kompleksu leśnego.	Migracja ludzi młodych i wykształconych
Działania władz lokalnych nakierowanie na rozwój miejscowości.	Niestabilna sytuacja w rolnictwie

IV. Opis planowanych zadań inwestycyjnych i przedsięwzięć aktywizujących społeczność lokalną w okresie co najmniej 7 lat od dnia przyjęcia planu rozwoju miejscowości, w kolejności wynikającej z przyjętych priorytetów rozwoju miejscowości z podaniem szacunkowych kosztów realizacji.

Lp.	Nazwa	Cel	Przeznaczenie	Harmonogram realizacji	Szacowana kwota końcowa i wskazanie źródła jej pozyskania w złotych
1.	Przebudowa drogi gminnej Wyliny-Ruś - Chorążyce w kierunku drogi krajowej nr 66 (odcinek dł.ok. 1 000m)	- Polepszenie warunków drogowych - podniesienie atrakcyjności miejscowości poprzez lepszy dojazd, - skrócenie dojazdu z miejscowości do drogi krajowej nr 66	Droga publiczna	2016 -2017	Środki ze źródeł zewnętrznych 254 500,00 zł Środki własne gminy 145 500,00 zł Razem 400 000,00 zł

2.	Urządzenie terenu rekreacyjnego w miejscowości Wyliny Ruś	- poprawa jakości życia mieszkańców poprzez urządzenie nowoczesnego i funkcjonalnego terenu rekreacyjnego - zapewnienie mieszkańcom możliwości aktywnego spędzania wolnego czasu	Urządzenie terenu rekreacyjnego	2018	Środki ze źródeł zewnętrznych 25 242,00 zł Środki własne gminy 14 758,00 zł Razem 40 000,00 zł
3.	Renowacja cmentarza wojennego z I wojny światowej, zlokalizowanego na działce nr 9, stanowiącej własność gminy Szepietowo położonej w miejscowości Wyliny - Ruś	- renowacja cmentarza ma na celu zachowanie dla przyszłych pokoleń miejsca o dużym znaczeniu historyczno - sentymentalnym	Renowacja cmentarza wojennego.	2016	Środki ze źródeł zewnętrznych 12 000,00 zł Środki własne gminy 1 143,32 zł Razem 13 143,32 zł

V. Opis i charakterystyka obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokajania potrzeb mieszkańców, sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych , ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno – przestrzenne.

W Wylinach Rusi przez długi czas istniejąca szkoła podstawowa stanowiła podstawowy czynnik integrujący lokalną społeczność, sprzyjający w szczególności nawiązywaniu trwałych kontaktów społecznych poprzez wspólne obchody patriotyczne, religijne i różnego rodzaju aktywność w dziedzinie kultury. W chwili obecnej, w związku z likwidacją szkoły z dniem 31.08.2015 r., podstawowe funkcje społeczne dla mieszkańców spełnia lokalna remiza OSP. Istnieje również szansa, że dużą rolę w tym względzie odegra w przyszłości Środowiskowy Dom Samopomocy, który zgodnie z założeniami rozpocznie swą działalność w budynku dawnej szkoły wiosną 2016 r.

Duże znaczenie dla mieszkańców miejscowości ma jej bogata historia oraz opisany kompleks leśny wraz z okazami roślin i zwierząt będących pod ochroną, szerzej opisanymi w rozdziale II niniejszego planu. Stanowi on swego rodzaju wyróżnik miejscowości, dzięki

któremu jest ona rozpoznawalna w całym regionie. Jest on bardzo ciekawym obiektem pod względem turystycznym i rekreacyjnym, wiąże się to z możliwością nawiązywania szerokich kontaktów społecznych.

VI. Wdrażanie i monitorowanie planu.

Plan Odnowy Miejscowości Wyliny – Ruś został opracowany w oparciu o wiedzę dostępną w momencie opracowywania dokumentu. Elementem decydującym o początku wdrażania Planu jest wprowadzenie go w życie uchwałą Rady Miejskiej w Szepietowie. Wdrożenie Planu zaleca się Burmistrzowi Szepietowa.

Monitorowanie każdego przedsięwzięcia – czyli dbanie o prawidłowy jego przebieg przez cały czas jego trwania polega na systematycznym zbieraniu, zestawianiu i ocenie informacji rzeczowych i finansowych, dokonywaniu wizji lokalnych i sprawdzaniu rzeczywistego stanu realizacji zamierzonych działań oraz pośredniej – sprawozdawczej, polegającej na analizowaniu materiałów, wskaźników oraz statystyk.